

Gitarski opus o. Fortunata (Josipa) Pintarića

JOSIP BAŽANT
Stručni članak

Ovaj rad je djelomice izmijenjeno i dopunjeno priopćenje dano na 3. godišnjem susretu Hrvatskoga muzikološkog društva u Zagrebu (10. - 11. svibnja 2002.), te predstavlja izvod iz autorove šire teme o hrvatskoj gitaristici u XIX. stoljeću (gitara, gitaristi, skladatelji, graditelji, pedagozi, škole, prepisivači, nastupi, kritika, literatura, izvori i dr.), čije je istraživanje u tijeku.

I Uvod

Ponajviše zahvaljujući svestranoj djelatnosti virtuoza na gitari kao što su bili M. Giuliani, L. Legnani, D. Aguado, V. Matiegka, A. Diabelli, S. Molitor, J. K. Mertz, F. Sor, N. Coste, G. Regondi, naš I. Padovec i drugi, gitara u Europi doživljava svoju drugu renesansu tijekom prve polovine devetnaestog stoljeća. U Hrvatskoj, koja je pratila europske gitarističke trendove, bilo je to vrijeme uspona hrvatskog narodnog preporoda. Varaždinac Ivan **Padovec** (1800. – 1873.), na glazbenom planu po značaju iza V. Lisinskog, a uz bok F. W. Livadića, bio je jedini pravi umjetnik i majstor na gitari između brojnih amatera - ljubitelja gitare i gitarističke umjetnosti. Jer, (...) *valja znati da u ono doba pa sve do početka šestdesetih godina nije bilo građanske kuće u našoj otačbini u kojoj se ne bi našla kitara.*

Kao prvi naš u *čitavom svijetu* poznat gitaristički virtuozi, skladatelj, glazbeni pedagog i izumitelj svojevrstne gitare sa deset žica, Padovec zauzima posebno mjesto u hrvatskoj glazbenoj povijesti. Po mnogočemu je bio prvi ili jedinstven, odnosno nedostižan do danas, naročito kada je riječ o njegovim koncertnim nastupima, izdavanju skladba, koje se i danas objavljuju, te čuvaju u brojnim glazbenim zbirkama diljem svijeta, navođenju u uglednim leksikonima o gitari i gitaristima, objavljivanju *Škole za gitaru*, te životopisa još za života, a neki su ga narodi i svojatali.

Da je u to vrijeme gitara doista bila omiljeno glazbalo u Hrvatskoj, pored Kuhačevog citata svjedoči nam i činjenica da su gitaru dobro svirali i za nju ili uz pomoć nje skladali gitaristički amateri i to: franjevac o. Fortunat **Pintarić**, muzikolog Franjo **Kuhač**, župnici Lavoslav (Leopold) **Vojska** i Vatroslav **Vernak**, slikar Vjekoslav **Karas**, pjesnik Stanko **Vraz**, književnik Pavao **Štoos**, časnik Josip **Runjanin**, biskup Franjo **Gašparić**, flautist

Franjo **Čačković-Vrhovinski**, orguljaši Vatroslav **Kolander** i Vjekoslav **Fleischer-Mesarić**, violinisti Antun pl. **Kirschhofer** i Antonio **Bertolini**, skladatelj Josip (Giuseppe) **Zabolio** i još mnogi drugi. Poneki od njih, predvođeni Pintarićem, u gitarističkom umijeću približili su se Padovcu, sudeći barem prema pisanim svjedočenjima njihovih suvremenika i ostavštinama. Dakle, uz Padovca kao središnju osobu varaždinskog gitarističkog kruga (gitaristi J. **Gaszner**, L. **Vojska**, A. **Stohr**, J. **Puchly** i drugi, uz Pintarića) i hrvatske gitaristike uopće, Pintarić (Čakovec, 3. ožujka 1798. - Koprivnica, 25. veljače 1867.) nije bio osamljen na gitarskom planu u Hrvatskoj. Danas je iz tog razdoblja sačuvano nekoliko Pintarićevih skladba za gitaru ili uz njenu pratnju. Pintarić je prepisao, a Vojska sačuvao dosta Padovčevih komada. Kuhač je skladao preko stotinu gitarskih kompozicija, te godine 1853. u Pešti napisao *Uputu u kitaranje* i vrlo je važan za našu gitarističku tradiciju, jer je prikupio ili prepisao brojnu gitarsku literaturu ilirskih glazbenika. Zanimljiv je i podatak da je prvog siječnja 1829. godine četrnaest đaka glazbene škole u Varaždinu započelo učiti gitaru...

Na domašaj te tradicije ukazuju i okolnosti da se gitara održala u zagrebačkom sjemeništu i za vrijeme apsolutizma u doba hrvatskog muka iza burne 1848. godine, kao i obilje gitarske literature iz (pred)preporodnog doba sačuvane u arhivu glazbenog društva *Vijenac*, Hrvatskog glazbenog zavoda i drugim izvorima u Zagrebu, te ostalim vrelima diljem Hrvatske (Varaždin, Osijek, Dubrovnik...). Pored citiranih gitarista, njihovih gitarskih opusa, te literature i njenih vrela, o toj našoj bogatoj i slavnoj glazbenoj prošlosti govore nam i graditelji gitara kao što su bili Franjo **Fink** u Zagrebu, Antonio **Bina** u Dubrovniku i Josip **Papa** u Varaždinu sa svojim do danas sačuvanim gitarama, zatim gitarski pedagozi i njihove škole za gitaru, te škole i gitare stranih pedagoga odnosno graditelja (Česi, Nijemci, Talijani) i napisi u periodici.

II Životopis i djelovanje Fortunata Pintarića

Fortunat (Josip) Pintarić rođen je u Čakovcu 3. ožujka 1798. godine od oca Josipa, tokarskog obrtnika po kojem je dobio krstno ime, i majke Ane, domaćice, rođene Kerbesz, a imao je jedino pet godina mlađeg brata Franju - učitelja.

U Čakovcu je završio pučku (osnovnu) školu, a glazbom se počeo baviti još od svoje rane mladosti, tako da su ga od milja zvali *muzikaš Joško*.

Godine 1809. nastavio je školovanje upisavši gimnaziju u Zagrebu, gdje je pohađao samo prvi razred, a ostalih pet završio je od 1810. do 1815. godine u Varaždinu – glazbenom i kulturnom središtu, istaknuvši se kao nadasve darovit, vrijedan i odličan đak.

Upoznavši glazbeni život ondašnjeg Varaždina (glazbenici, njihovi nastupi, skladbe), susreo se i s Ivanom Padovcem, našim proslavljenim gitaristom, s kojim se prijateljio te se njihovo prijateljstvo nastavilo i kasnije tijekom boravka u Zagrebu, te ponovo u Varaždinu.

Sve to potaklo je njegovu volju za glazbenom naobrazbom, tako da je započeo svirati violinu i gitaru, a prvi njegov učitelj glazbe bio je orguljaš Leopold Ebner – središnja ličnost varaždinskog glazbenog života, prijepisi čijih djela su zatečeni u Pintarićevoj ostavštini. Tom uvriježenom stajalištu suprotstavlja se Paškal Cvekan tvrdeći kako je o. Bonaventura Burle – samostanski orguljaš – podučavao Pintarića u pjevanju, te na orguljama, što je također moguće.

Godine 1815. stupio je u Franjevački red gdje mu je učitelj pjevanja i orguljanja bio franjevac Maksim Kovačić. Po završetku novicijata u Ivanić Kloštru, dobio je redovničko ime fra Fortunat. Iduće godine nastavio je u Zagrebu dvogodišnji studij filozofije i četverogodišnji studij teologije, obavljajući uz to od 1817. dužnost kantora i orguljaša, nakon čega je 1821. godine zaređen za svećenika. U Zagrebu je Pintarić ostao sve do 1829. godine, te je kod Franje Langerera nastavio učiti orgulje, a potom se usavršavao kod Jurja Karla Wiesnera pl. Morgensterna, koji mu je preporučio Föersterov *Anleitung zum Generalbas* i svoj udžbenik po kojem su učili Padovec i Lisinski, tako da je zapravo nadalje u glazbi Pintarić bio samouk. U razdoblju od 1826. do 1829. bio je gvardijan zagrebačkog Franjevačkog samostana, a od 1830. do 1832. godine vikar i orguljaš u Varaždinu. Potom se opet nalazi u Zagrebu na raznim dužnostima do 1835. kada postaje profesor na varaždinskoj gimnaziji radeći tu sve do 1852. godine. Nakon toga još je pet godina djelovao u Varaždinu, a 1857. godine postao je tajnik provincije. U vremenu od 1860. do 1866. upravitelj je župe u Virovitici, a zatim u Koprivnici, gdje je iznenada umro od kapi dana 25. veljače 1867. godine, te je tamo i pokopan u samostanskoj kripti.

Pintarić je bio humanist, svećenik-franjevac, svestrani samouki glazbenik (skladatelj, orguljaš, gitarist, učitelj pjevanja), gimnazijski profesor, pisac, pjesnik, pedagog, propovjednik, matematičar, botaničar, slikar... – jednom riječju preporoditelj – obavljajući istodobno brojne odgovorne dužnosti.

III Gitarski opus Fortunata Pintarića

Doprinos Pintarićevom tematskom katalogu djela

Ogromno je i još uvijek nedovoljno istraženo Pintarićevo skladateljstvo, pa se ovdje samo uvodno navodi da mu je varaždinsko razdoblje bilo najplodnije i najdugotrajnije. Tu je bio oduševljen hrvatskim narodnim

preporodom, potpisujući se *Ilirom iz Ugarske*. Za života uspio je tiskati samo *Knjigu bogoljubnosti karstjanske, sadržavajuću pobožnih molitavah i pesmah vežbanje...*, u Beču, 1849. godine, namijenjenu i posvećenu školskoj mladeži, nastalu kao rezultat borbe za uvođenje hrvatskog jezika u službenu javnu uporabu. Svoje glavno djelo, kantual *Crkvena lira*, dovršeno 1860. godine, nažalost nije uspio objaviti. Skladao je mise, ofertorije, himne, popijevke (crkvene, svjetovne), svjetovne skladbe, te instrumentalne skladbe za orgulje (preludiji, fuge, pastorale – *Dudaš*, često izvođena *Pastoralu u C-duru*), glasovir (razni plesovi, varijacije, fantazije, sonatine), violinu i gitaru, uz harmonizacije, tako da s punim pravom opravdava nazive *hrvatski Bach* (dr. J. Andrić, L. Šaban) i *hrvatski Mozart* (F. Dugan st.).

Ovaj doprinos Pintarićevom tematskom katalogu nužno polazi i nastavlja se na popise koje su dosad objavili F. Kuhač, B. Birt, K. Filić, P. A. Kinderić, L. Županić, te M. Riman i P. A. Kinderić, uz naknadnu provjeru svih podataka na domaćim vrelima glazbenopovijesnih dokaza, gdje i koliko je to bilo moguće (*NSK, HGZ, Vijenac, FS, DAH, HAZU, MAZ* i druga u Zagrebu, te *GMV* i druga u Varaždinu) i u literaturi, predstavljajući izvod iz nekih autorovih dosad priopćenih ili objavljenih radova o Ivanu Padovcu i Fortunatu Pintariću u kontekstu hrvatske gitaristike u XIX. stoljeću. Ukazuje se na neke probleme oko podjele, identifikacije, datacije, numeracije, te eventualne netočne atribucije pojedinih kompozicija. Zatim se iznose novootkrivene (nepoznate), pronađene (zagubljene), te u citiranim popisima dosad nenavedena djela i na kraju, popis nekih vrela u kojima se čuvaju Pintarićeva gitarska (i druga) djela.

Skladbe za gitaru ili uz pratnju gitare

S obzirom da je veći dio Pintarićevih skladba uopće sačuvan u rukopisu, a često u prijepisima, katkad nepoznatih prepisivača, da bi se izbjegle moguće netočne atribucije, valjalo je proučiti dostupne gitarske opuse gitarista ili skladatelja – Pintarićevih suvremenika (Padovec, Vojska, Kuhač, Gašparić i drugi) i literaturu.

Naime, prema Kuhaču te drugim autorima, u *Pintarićevoj glazbenoj ostavštini bilo je mnogo kitaraskih komada od najglasovitijih kitarasa, koje je on svojom rukom prepisao*. Bednjanski župnik Lavoslav (Leopold) Vojska, koji je često slušao Pintarića na gitari i dobro ga poznao još iz Varaždina, svjedočio je Kuhaču kako je on doista bio izvrstan gitarist, *gotovo tako vješt kao kitaraski naš virtuoz Padovec* kod koga je učio svirati gitaru za njihova boravka u Zagrebu. Dalje se navodi *da se je i u kitari mnogo vježbao*. To nam potvrđuju i rijetke sačuvane Pintarićeve obradbe za gitaru. Po svoj prilici, u to je vrijeme Pintarić počeo skladati i za gitaru, ali su se ove skladbe jedva sačuvale. Prepisivanjem je spasio nekoliko Padovčevih gitarskih opusa. Pretraga dostupnih kataloga starih bečkih nakladnika u pokušaju pro-

vjere navoda o tiskanim Pintarićevim djelima kod Spine i Diabellija u Beču, zasad nije dala rezultata, kao niti potraga za konkretnim tragovima Pintarićevih (koncertnih) nastupa na gitari, te đacima, kojih je zacijelo bilo.

U nastavku se donosi popis sedamnaest skladba Fortunata Pintarića u devet signatura iz tri zagrebačka izvora, s napomenom da su uvjetno podijeljene na dosad poznate odnosno nepoznate ili nenavodene, a unutar te osnovne podjele na: izvorne skladbe za gitaru, solo popijevke uz pratnju gitare (ili glasovira) na njemačke ili hrvatske tekstove, obradbe (aranžmane) za gitaru, te prijepise skladba za gitaru drugih autora, uz daljnje podatke o autografu ili prijepisu odnosno dataciji, te vreli-ma sa oznakama.

A. POZNATE :

a/ izvorne skladbe za gitaru:

1) *Variations sur un theme de l'opera »La Dame blanche» (Auber) pour la guitare (!)*. Potpisano: Ex musicalibus P. Fortunati Pintarich mpia

Izvor: Arhiv Vijenac, Signat. M.378., autograf.

b/ pučke svjetovne solo popijevke uz pratnju gitare na tekstove:

– njemačke

1) *Gedicht an die Musik* von P. Fortunat Pintarić, 1836. (Popijevka za visoki glas i gitaru), u C-duru, Moderato.

Izvor: Arhiv Vijenac, Signat. M. 380., original.

– hrvatske

Četiri »Pesme...za jedan Glas uz Gitaru ali Klavir u Musziku ztavljenje P. Fortunatom Pintarićem»:

1) *Mužu budi pesan posvetjena* u E–duru, Lasno;

2) *Pervenac: »Ružice, oj ružice zelena«* u F–duru, Szrednye y ugodno;

3) *Moja Deva: »Ruže rastu, leri cvatu«* u A–duru, Szrednye y ugodno;

4) *Stanak za crno oko »Stanak sam ti napravio«* u G–duru, Živahno, neprehitro.

Izvori: Arhiv Kolo, original – po Kuhaču, danas nemamo i Nacionalna i sveučilišna knjižnica, Kuhačeva zbirka, Signat. K-52., stari prijepis nepoznate osobe.

c/ obradbe (aranžmani) za gitaru:

1) – 4) *Vier Teutsche Lieder fur eine Singstme (!) componirt von Karl Zeller arangirt fur eine Guitarre von P. Fortunat Pintarich.*

Izvor: Arhiv Vijenac, Signat. M.381., original.

d/ prijepisi za gitaru:

1) *Sonate pour la Guitarre - Mauro Giuliani Oeu-vre 15. Vienne – Sur le Graben N: 933. Ex musicalibus P. Fortunati Pintarich mpia.*

Izvor: Arhiv Vijenac, M. 379.

2) *Variation uber ein Belibtes !: Tiroler – Lied / Componirt fur Solo Guitarre von J. Padovetz u:A –duru, Ex musicalibus Fortunati Pintarich.*

Izvor: Arhiv Vijenac, Signat. M - 337. (1625, nova signat.).

3) *Introduction und Variationen fur die Guitarre uber ein*

Ungarisches Thema von Byhari Componirt von Johann Padovetz Opus 7., Ex musicalibus Fortunati Pintarich.

Izvor: Arhiv Vijenac, Signat. M – 347. (1654, nova signat.).

B. NEPOZNATE:

1) *Variationen uber den beliebten TrauerWalzer von Fr. Schubert fur eine Guitare componirt und dem Herrn Ignaz von Domin gewidmet von Joh. Padovetz 4 tes Werk N. 3952 Wien bei Ant. Diabelli und Comp. Graben N.1133 - nepoznati Pintarićev prijepis op. 4. Ivana Padovca.*

Izvor: Arhiv Vijenac, Signat. M. 347. (1654, nova signat.).

2) *Mazurka za gitaru*

Izvor: Arhiv Vijenac, Signat. M - 382. (u sadržaju kataloga arhiva iz 1944. godine, str. 4 i 42).

3) *Kroatische Volkslieder (?)*

Izvor: Hrvatski glazbeni zavod, ostavština Gašparić, Signat. IV. B-75.

Na temelju uvida u ovaj kratko izložen sačuvan skromni gitarski opus (u užem i širem smislu), može se reći kako glede skladateljskih dometa predmetna Pintarićeva djela (izvorne skladbe, obradbe, te popijevke), svojom kakvoćom ne zaostaju za istovrsnim Padovčevim skladbama, očekujući prvu suvremenu izvedbu...

Što se pak ocjene njegovih sviračkih kvaliteta tiče, u gitarističkom umijeću uspio se približiti jednom Padovcu, dok se zasad, u po-manjkanju relevantnih podataka, ne mogu prosuđivati mogući Pintarićevi pedagoški gitaristički rezultati.

IV O Pintariću danas

Pokušavajući odgovoriti na pitanje što je s Pintarićema danas može se reći - ipak se (po)kreće(mo). Jer, podaci o Pintariću nalaze se na internetu, njegova pojedina djela doživjela su suvremena izdanja, o Pintariću se piše u uglednim glazbenim časopisima, a zastupljen je i u recentnim knjigama o glazbi... Ohrabruje nas činjenica da su njegove skladbe u Hrvatskoj sve češće uvrštene u škole i udžbenike, te koncertne programe, a pojedine skladbe snimljene su na nosačima zvuka i emitirane u radijskim ili televizijskim programima.

Znači, ipak se kreće, ali, s obzirom da imamo samo jednog Pintarića, to je sve premalo pa bi valjalo nastaviti ispravljati nepravdu prema njemu. A prisjetiti se Pintarića, oživjeti njegovu osobu i skladbe, najjednostavnije je postići tiskanjem i izvođenjem njegovih djela, uz nadopunu novootkrivenim podacima, jer samo tako možemo mu se odužiti i zahvaliti za njegov rad i doprinos glazbi kojoj je posvetio čitav svoj život.

Veselimo se stoga što je konačno o Fortunat Pintariću, o svojoj obljetnici - 200-toj godišnjici rođenja, dočeka kao monografiju....

Za nadati se je da je ovime otpočela renesansa još jednog našeg *malog majstora* srednjeeuropskog kulturnog kruga.

Tumač uporabljenih kratica:

- AV Arhiv glazbenog društva »Vijenac« Zagreb
- FS Franjevački samostan(i)
- GMV Gradski muzej Varaždin
- HAZU Hrvatska akademija znanosti i umjetno-sti
- HDA Hrvatski državni arhiv
- HGZ Hrvatski glazbeni zavod
- HMD Hrvatsko muzikološko društvo
- MAZ Muzička akademija Zagreb
- NSK Nacionalna i sveučilišna knjižnica Zagreb
- Sign.(at). Signatura

BILJEŠKE:

¹ Kuhač, F., *Ilirski glazbenici*, Matica hrvatska, Zagreb, 1893, str. 94.

² O životu i radu usp. Kuhač, F., op. cit.; te dalje v. bilješke br. 3. i 8. kao i članke M. Orlića i D. Petrinjaka posvećene Padovcu o 200. godišnjici rođenja, objavljene u časopisu *Gitara*, II god., br. 2, str. 2-22, sa tamo navedenom literatutom.

³ Stahuljak, M., *Iz kitaraskog svijeta*, Sv. Cecilija, 1928, XXII god., sv. I, str. 12., sv. II, str. 71.; Širola, B., *Pregled povijesti hrvatske muzike*, Riroop, Zagreb, 1922, str.257., Kuhač, F., op. cit.; *Glasbeno nastojanje Gajevih Ilira*, Knjižara Mučnjak-Senflebenova, Zagreb, 1885.; Filić, K., *Glazbeni život Varaždina*, Muzička škola Varaždin, Varaždin, 1972, str. 148; Demović, M., *Glazba i glazbenici u Dubrovačkoj Republici*, JAZU, Zagreb, 1989, str. 95, 106, 226 i 232; Bažant, J., *Hrvatska gitaristika u XIX. stoljeću*, referat na 2. Godišnjem sastanku HMD-a, Zagreb, 15 i 16. lipnja 2001.

⁴ Kučenjak, M., *Glazbeni život u zagrebačkom sjemeništu u godinama 1860.-68.*, Sv. Cecilija, 1917, XI god., sv. III, str. 97.

⁵*** *Gradenje umjetničkih muzičkih instrumenata*, Leksikon jugoslavenske muzike, 1 A-Ma, JLZ »Miroslav Krleža«, Zagreb, 1984, str.285.

⁶ Himelrajh, V., *Povijest gitare i slavni gitaristi*, vlastita naklada, Osijek, 1973.

⁷ O životu i djelovanju usp. V-ć, J., O. Fortunat Pintarić, *glasbenik*, *Napredak*, 1861, Tečaj II, br. 17, str. 261-266; Ester, Gj., *Dopis, Napredak*, 1867, Tečaj VIII, br. 6, str. 92-93; Kuhač, F., op. cit., str. 68-93.; Mendel, H., *Musikalisches Conversations-Lexicon*, Verlag Robert Openheim, Berlin, 1877, sv. 8, str.109; Valdec, S., Nekoliko uspomena na o. Fortunata Pintarića, Sv. Cecilija, 1918, God. XII, Sv.III, str.77-79; Kurpes, K., *Prigodom sedamdeset godišnjice smrti skladatelja O. Fortunata Pintarića, reda sv. Franje*, Sv. Cecilija, 1937, XXXI god., br. 4, str. 113-116; Filić, K., op. cit., str. 334-353.; Cvekan, P., Pintarić o.Fortunat, *Tristo godina samostana i crkve u Koprivnici 1675-1975*, vlastita naklada, Koprivnica, 1975, str. 33-35; *Životni put franjevca Fortunata Pintarića*, *Podravski zbornik*, Muzej grada Koprivnice, 1992, str. 157-164; Damiš, I., *O Fortunat Pintariću (1798.-1867.) - skladatelj rodom iz Čakovca, Iz prošlosti župe Čakovec*, HKD Sv. Jeronima (sv. Ćirila i Metoda), Zagreb, 1994, str.91-97; Riman, M. i Kinderić, P.A., *Hrvatski skladatelj o. Fortunat Pintarić*, »Tiskara Rijeka« d.d. i Hrvatska franjevačka provincija sv. Ćirila i Metoda, Rijeka, 1998, 302 str.: ilustr., note ; Demović, M., *Prva hrvatska školska crkvena pjesmarica - knjiga pjesmah Fortunata Pintarića*, Kor Prvostolne crkve zagrebačke - Glas Koncila, Zagreb, 1999, 253 str.: note..

⁸ Bažant, J., *Hrvatski gitarist, skladatelj i pedagog - Ivan Padovec (17. VII. 1800. - 4. XI. 1873.)*, *Hrvatski sjever*, 1997, Tečaj II., br. 1-2, str.127.; Ivan Padovec (1800. - 1873.), U susret dvjestogodišnjici rođenja »prvoga hrvatskog kitarista«, *Encyclopaedia moderna*, 1998, God. XVIII, br. 48, str. 137.; *Ivan Padovec (1800-1873) - prinosi za monografiju*, referat na 1. godišnjem sastanku HMD-a, Zagreb, 10-11. prosinca 1999.; *Ivan Padovec (1800.-1873.) - Životopis u svjetlu sudbine opusa*, referat izložen na Međunarodnom muzikološkom skupu u Zagrebu i Varaždinu 28.-30. IX 2000., u sklopu proslave Padovčeve 200. obljetnice rođenja.; *Hrvatska gitaristika u XIX-om stoljeću*, referat na 2. Godišnjem sastanku HMD-a u Zagrebu, 15.-16. VI 2001.; *Gitaristi opus o. Fortunata (Josipa) Pintarića, (1798-1867)*, priopćenje na 3. Godišnjem susretu HMD-a, Zagreb, 10.-11. svibnja 2002.; *Gitarist Ivan Padovec (Varaždin, 1800.-1873.)*, Novi prinosi za monografiju, *wam*, 2002, III godište, br. 12, web str.; *Hrvatski gitaristi - Padovčevi suvremenici*, *Gitara*, IV god., 2002, br. 4.

⁹ Kuhač, F., op. cit., str. 70.; Filić, K., op. cit., str. 335.; Plevnjak, F., *Prilozi za kulturnu povijest hrvatskog svećenstva*, vlastita naklada, Zagreb, 1910, str. 244.

¹⁰ Loewy, S., *Zaboravljeni koprivnički muzičari*, *Koprivničke novine*, 1926, God. III, br. 1, str. 8.

¹¹ Pintar, M., *Fortunat Pintarić. Gedicht an die Musik (Pjesma muzici) 1836.*, seminarski rad iz Povijesti nacionalne glazbe na II odjelu za muzikologiju i glazbenu publicistiku MAZ-u, šk. god. 1985/86., pod vodstvom akademika dr. L. Županovića.

¹² Riječ je o tiskanom opusu broj 9, dok je otisak op. 7 zapravo druga Padovčeva skladba, jer Padovec nije označavao skladbe redom kako su nastajale, već kada su tiskane.

¹³ Ovaj dosad nepoznati prijepis otkriven je u nastavku prethodnog prijepisa, dakle pod istom novom signaturom 1654.

¹⁴ Skladba nije bila dostupna, a navodi se u cit. katalogu, te je nada(j)mo se samo zagubljena na policama arhiva čije je sređivanje u tijeku.

¹⁵ Radi se o mogućim Pintarićevim skladbama (od kojih je prva obradba Livadićeve budnice *Još Horvatska nij' propala*) u Gašparićevom prijepisu, neoznačenim na naslovnici, »smještenim« između dvije njemačke pjesme uz pratnju gitare, dakle opet pod istom signaturom.